

คำวินิจฉัยของ พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๘๘/๒๕๔๘

วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๘

เรื่อง ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมือง (นายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรค)
ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองให้รับจดทะเบียน
การจัดตั้งพรรคมหาชน

ข้อเท็จจริง

นายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง (ผู้ร้อง) ได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๘ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดสั่งการให้นายทะเบียนพรรคการเมือง (พลตำรวจเอก วาสนา เพิ่มลาภ) ประธานกรรมการการเลือกตั้ง (ผู้ถูกร้อง) รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคมหาชน แทนการรับและตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคราษฎรในรายการชื่อจากเดิมชื่อ “พรรคราษฎร” เป็นชื่อ “พรรคมหาชน” เพื่อลบสิ่งแก้ไขการโต้แย้งสิทธิมหาชน (Das subjective offentliche Recht) กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองในชื่อ “พรรคมหาชน” ตามคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองของนายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคมหาชน ซึ่งเป็นการไม่ชอบด้วยเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่ชอบด้วยหลักกฎหมายมหาชน และไม่ชอบด้วยหลักรัฐศาสตร์ว่าด้วยอุดมการณ์แห่งพรรคการเมืองในระบบการเมืองสมัยใหม่ (Modern and modernizing Political systems) โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบพอสรุปได้ว่า

๑. เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๗ ผู้ร้องในฐานะชนชาวไทย ได้ใช้สิทธิเสรีภาพในการร่วมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองภาคประชาชน โดยมีหลักการและวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตามหลักการแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งตามหลักรัฐศาสตร์ถือได้ว่าเป็นการก่อกำเนิดพรรคการเมืองตามธรรมชาติภายนอกรัฐสภา (Extra Parliamentary Origin of Parties)

หลังจากนั้น ผู้ร้องและคณะซึ่งได้รวมกันดังกล่าว ได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในนาม “พรรคมหาชน” ซึ่งประกอบด้วยหน่วยองค์กรย่อย คือ สภาประชาชนสนามหลวงและสภาราษฎรตลอดมาจนเป็นที่รับทราบในสังคมการเมืองของประเทศไทยอย่างแพร่หลาย

๒. เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ร้องได้ยื่นหนังสือแสดงเจตจำนงในการแสดงสิทธิการใช้และสงวนไว้ซึ่งคำขอจดทะเบียนพรรคการเมือง ชื่อ “พรรคมหาชน” ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยตำแหน่ง

๓. เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ร้องพร้อมด้วยคณะผู้ก่อตั้งพรรคมหาชนได้เดินทางไปยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคมหาชนต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่เจ้าหน้าที่ไม่รับไว้โดยแจ้งว่า เอกสารไม่ครบถ้วนพร้อมทั้งแนะนำให้ผู้ร้องและคณะไปทำการแก้ไขแล้วนำมายื่นใหม่

๔. เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ผู้ร้องได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ โดยมีหลักฐานเป็นสำเนาใบตอบรับของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในวันเดียวกันนั้น ได้มีนายปาน พิงสุจริต รองเลขาธิการของพรรคการเมืองซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วในชื่อ “พรรคราษฎร” ได้มายื่นหนังสือแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของ “พรรคราษฎร” ในรายการ “ชื่อพรรค” โดยขอแจ้งการเปลี่ยนแปลงชื่อเป็น “พรรคมหาชน” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓

๕. เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน ได้มีหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๗๐๑๖ ลงวันที่เดียวกัน แจ้งให้ผู้ร้องจัดส่งและแก้ไขหลักฐานประกอบการยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อ “พรรคมหาชน” จำนวน ๑๐ รายการแก่นายทะเบียนพรรคการเมืองภายใน ๗ วัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ ทั้งนี้โดยหนังสือดังกล่าวได้ระบุแจ้งแก่ผู้ร้องด้วยว่า “นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคในรายการชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน ตามนัยมาตรา ๓๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงปรากฏชื่อพรรคมหาชนเป็นพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว”

๖. หลังจากผู้ร้องได้รับหนังสือแจ้งให้จัดส่งและแก้ไขหลักฐานประกอบการยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อ “พรรคมหาชน” ดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องได้ดำเนินการแก้ไขหลักฐานจนครบถ้วนเรียบร้อย และจัดส่งทันตามกำหนดระยะเวลา ๗ วัน ตามหนังสือนำส่งฉบับลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๗

๗. ต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมืองซึ่งผู้ร้องได้ยื่นคำขอจัดตั้งไว้ โดยให้เหตุผลว่า “นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบคำขอและเอกสารหลักฐานประกอบคำขอที่ให้แก้ไขเพิ่มเติมแล้วปรากฏว่า ไม่ได้แก้ไขชื่อพรรคการเมืองจากพรรคมหาชนเป็นชื่อพรรคการเมืองอื่น ทำให้ชื่อพรรคการเมืองซ้ำกับชื่อพรรคมหาชนที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนพรรคการเมืองที่เปลี่ยนชื่อมาจากพรรคราษฎร ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองตอบรับการเปลี่ยนแปลงเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ (๕) กำหนดว่า ชื่อพรรคการเมืองและภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำ หรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองที่ได้ยื่นคำขอไว้ตามมาตรา ๑๓ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว จึงสั่งไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๕ วรรคสามของกฎหมายเดียวกัน” ทั้งนี้ ตามสำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต (ทบพ) ๐๔๐๑/๘๐๖๔ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๗

๘. ผู้ร้องได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับการจดทะเบียนพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๗ และเห็นว่า คำสั่งนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับการจดทะเบียนจัดตั้ง “พรรคมหาชน” ซึ่งผู้ร้องได้ยื่นคำขอจัดตั้งไว้ นั้น ก่อให้เกิดผลเป็นการเลือกปฏิบัติ ให้อภิสิทธิ์แก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของผู้ร้องและคณะในการรวมกันเป็นพรรคการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๔๗ ไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๓๓ กล่าวคือ

๑) การที่ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอจัดตั้งพรรคการเมืองโดยได้ปฏิบัติครบถ้วน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ แล้ว นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงต้องจดทะเบียนพรรคการเมืองและประกาศในราชกิจจานุเบกษา การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองอ้างว่า ชื่อพรรคมหาชนซึ่งผู้ร้องยื่นคำขอจัดตั้งซ้ำกับชื่อพรรคมหาชนที่เปลี่ยนชื่อมาจากพรรคราษฎร และนายทะเบียนแจ้งให้ผู้ร้องแก้ไขชื่อจากพรรคมหาชนเป็นชื่อพรรคการเมืองอื่นแล้ว แต่ผู้ร้องมิได้แก้ไขแต่อย่างใดนั้น เป็นข้ออ้างที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล เนื่องจากไม่ปรากฏว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้แจ้งให้ผู้ร้องแก้ไขรายการชื่อพรรค แต่อย่างใด

๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่มีเจตนารมณ์ให้พรรคการเมืองเปลี่ยนแปลงชื่อพรรค และไม่มอบบัญญัติใดให้อำนาจนายทะเบียนพรรคการเมืองรับแจ้งหรือตอบรับการเปลี่ยนแปลงชื่อบังคับของพรรคการเมืองในรายการชื่อพรรคการเมืองแต่อย่างใด ทั้งนี้ด้วยเหตุผล ๓ ประการ กล่าวคือ

๒.๑) ตามหลักรัฐศาสตร์ พรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา เป็นเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันขึ้น เนื่องจากความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในแนวทางกว้าง ๆ คล้ายคลึงกัน ซึ่งแสดงออกโดยการกำหนดนโยบาย เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ให้มากที่สุด โดยมุ่งหมายในการจัดตั้งรัฐบาลเพื่ออำนาจการปกครองตามนโยบายที่กำหนดไว้ ส่วนการเปลี่ยนชื่อนิติบุคคลนั้นเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทซึ่งเป็นกฎหมายเอกชน หากเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายมหาชนไม่มีการเปลี่ยนชื่อพรรคการเมืองนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการ การยินยอมให้มีการเปลี่ยนชื่อพรรคการเมืองก็มิใช่ผลเท่ากับยินยอมให้พรรคการเมืองสามารถเปลี่ยนอุดมการณ์ได้ มิใช่เป็นเพียงเปลี่ยนแปลงนโยบาย ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนชื่อพรรคประชาธิปไตย เป็นชื่อพรรคคอมมิวนิสต์ ย่อมมีผลเป็นการเปลี่ยนอุดมการณ์อย่างเห็นได้ชัด หากยินยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคการเมืองได้แล้วก็จักทำให้ระบบพรรคการเมืองขาดความเข้มแข็งในทางอุดมการณ์ นอกจากนี้แล้ว ค่าที่ชื่อบังคับพรรคการเมืองมีผลเท่ากับเป็นธรรมนูญการบริหารพรรคการเมือง การเปลี่ยนชื่อบังคับของพรรคในรายการชื่อพรรคการเมืองก็เปรียบเสมือนเช่น การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในรายการชื่อเป็นประมวลกฎหมายแพ่ง เป็นต้น

โดยที่หลักการสำคัญในการจัดตั้งพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น จักต้องคำนึงถึงความเป็นจริงตามธรรมชาติ รัฐธรรมนูญ หลักนิติธรรม และธรรมาภิบาลประกอบกัน เพราะพรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองของมนุษย์ที่จักต้องมีอุดมการณ์ หลักการ นโยบาย วัตถุประสงค์ในการประกอบกิจกรรมทางการเมืองเพื่อส่วนรวมร่วมกัน มีวัฒนธรรมขององค์กร มีระเบียบวินัยที่ดีงาม มีอารยธรรมในการประพฤติปฏิบัติที่สามารถสร้างความเชื่อถือศรัทธากับประชาชนได้ เพราะประชาชนในระบบประชาธิปไตยคือผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจในการตัดสินใจทางการเมือง และสถาบันทางการเมืองทุกสถาบันเป็นองค์ประกอบสำคัญ สถาบันพระมหากษัตริย์ถือเป็นสถาบันสูงสุดสถาบันประมุขของประเทศชาติราชอาณาจักร พรรคการเมืองต้องมีจริยธรรม

เคารพเชื่อฟังพร้อมประสานเจตนารมณ์ อุทิศการ นโยบายน วัตถุประสงค์ และผลประโยชน์ของประชาชนให้ประสานกลมกลืนกัน พรรคการเมืองจึงจำเป็นต้องมีลักษณะเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความยืดหยุ่นตามธรรมชาติสูงรวมถึงความมั่นคงยั่งยืนในลักษณะสถาบันอันเป็นตัวแทนสะท้อนเจตนารมณ์และนโยบายรากฐานของประชาชน มิใช่บริษัทหรือบุคคลซึ่งแปรเปลี่ยนชื่อเสียงเรียงนามได้ตามอำเภอใจ ก่อนที่จะมีการก่อกำเนิดพรรคการเมืองในมิติทางนิติศาสตร์นั้นจำเป็นต้องมีการก่อกำเนิดพรรคการเมืองขึ้นตามความเป็นจริงทางธรรมชาติของสังคมการเมืองเสียก่อน หลังจากนั้นจึงนำพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของสังคมการเมืองนั้นไปจัดแจ้งตามกระบวนการทางนิติศาสตร์เพื่อให้พรรคการเมืองนั้นดำรงอยู่ในฐานะที่มีมิติทางนิติศาสตร์รับรอง เช่นการมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดในมิติทางรัฐศาสตร์ด้วย

๒.๒) การแปลความและการค้นหาเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เกี่ยวกับอำนาจการรับเปลี่ยนแปลงชื่อของนายทะเบียนพรรคการเมืองนั้น จำต้องพิเคราะห์ถึงถ้อยคำในตัวบทมาตรา ๑๔ (๕) และมาตรา ๓๓ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของพรรคการเมืองที่ได้จัดแจ้งไว้แล้วนั้น กฎหมายให้อำนาจนายทะเบียนรับและตอบรับการเปลี่ยนแปลงเพียง ๔ ประการเท่านั้น คือ

(ก) การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง

(ข) การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคการเมือง

(ค) การเปลี่ยนแปลงรายการซึ่งปรากฏในคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา ๑๓

วรรคสอง อันได้แก่ รายการ ๕ รายการ เป็นอย่างน้อย เช่น.....(๑) ชื่อพรรคการเมือง.....ซึ่งกฎหมายให้อำนาจเปลี่ยนแปลงเฉพาะ (๕) เท่านั้น คือ รายการชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อคณะกรรมการบริหารพรรค หากได้ให้อำนาจเปลี่ยนแปลงรายการใน (๑) ชื่อพรรคการเมือง แต่อย่างไรก็ตาม ดังนี้ หากกฎหมายมีความมุ่งหมายให้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคการเมืองได้แล้ว มาตรา ๓๓ ก็จำเป็นต้องบัญญัติถ้อยคำให้มีผลครอบคลุมไปถึงอำนาจการรับและตอบรับการเปลี่ยนแปลงในมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๑) ชื่อพรรคการเมืองผนวกเข้าไปด้วย ไม่เช่นนั้นก็จำเป็นต้องเพิ่มถ้อยคำในตัวบทมาตรา ๓๓ วรรคแรก ว่า “หรือการเปลี่ยนแปลงอื่นใดของพรรคการเมือง”

(ง) รายละเอียดเกี่ยวกับสาขาพรรคการเมืองที่แจ้งไว้ในแบบที่นายทะเบียนกำหนด ตามมาตรา ๓๐

๒.๓) นอกจากนี้เมื่อพิเคราะห์ถ้อยคำในมาตรา ๑๔ (๕) ที่ว่า “...ชื่อของพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ตามมาตรา ๑๓ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว...” จะเห็นได้ว่าถ้อยคำในตัวบทมิได้บัญญัติว่า “...หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงชื่อ หรือเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคในรายการชื่อ...” แต่อย่างไร

ดังนี้ เมื่อพิเคราะห์ถ้อยคำในตัวบทมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ (๕) และมาตรา ๓๓ แล้ว จึงสามารถสรุปความได้ ๒ ประการ คือ

(ก) นายทะเบียนไม่มีอำนาจรับหรือตอบรับการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคการเมืองหรือข้อบังคับในรายการชื่อพรรคการเมืองแต่อย่างไร

(ข) คำขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๓ จะสมบูรณ์ครบถ้วนเพียงพอที่นายทะเบียนพรรคการเมืองจะรับจดแจ้ง ตามมาตรา ๑๔ หรือไม่นั้น ไม่ต้องพิเคราะห์ถึงว่า “ชื่อพรรคการเมืองที่ขอจัดตั้งพ้องกับพรรคการเมืองอื่นนายทะเบียนได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคการเมืองหรือข้อบังคับในรายการชื่อพรรคการเมือง แต่อย่างไร

๓) เมื่อกฎหมายมิได้ให้อำนาจนายทะเบียนพรรคการเมืองและตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคในรายการชื่อ เช่นนี้แล้ว จึงต้องยึดหลักกฎหมายมหาชนที่ว่า “สิ่งที่กฎหมายมิได้ให้อำนาจไว้จะกระทำมิได้” ซึ่งหลักการนี้ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ แล้ว คำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ไม่รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคมหาชนตามที่ผู้ร้องได้ยื่นคำขอไว้โดยถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ แล้วนั้น จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๔) ประเด็นปัญหาที่ขอศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพื่อจักได้เป็นบรรทัดฐานที่มีมาตรฐานเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนสืบไป มีดังต่อไปนี้

(๑) “นายทะเบียนพรรคการเมืองมีอำนาจรับและตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับในรายการชื่อของพรรคการเมือง ตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ หรือไม่”

(๒) “กรณีพรรคการเมืองยื่นคำขอเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคการเมืองในรายการชื่อต่อ นายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งชื่อที่ขอเปลี่ยนแปลงนั้นพ้องหรือคล้ายคลึงกับชื่อของพรรคการเมือง ที่ได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองไว้ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองในวันเดียวกัน ผู้ใดมีสิทธิในชื่อ พรรคการเมืองนั้นดีกว่ากัน”

(๓) “การขอเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคการเมือง เป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ขัดต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ขัดต่อหลักกฎหมายมหาชน ขัดต่อหลักรัฐศาสตร์ว่าด้วยอุดมการณ์ แห่งพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาสมัยใหม่ (Modern and modernizing Political systems) หรือไม่”

(๔) การแจ้งขอเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคการเมืองเฉพาะแต่ในรายการชื่อต่อนายทะเบียน พรรคการเมือง ขัดต่อเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ และหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือไม่

๕. การที่ผู้ร้องใช้สิทธิเรียกร้องทางมหาชนโดยยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัย ชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมืองดังกล่าว ในวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๗ จึงเป็นการใช้สิทธิ ภายในสามสิบวัน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗ โดยสมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว และขอให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ ดังนี้

๑) ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเพิกถอนการตอบรับการเปลี่ยนแปลงและหรือจดทะเบียน การจัดตั้งและหรือการขึ้นทะเบียนพรรคการเมืองและการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งการจัดตั้ง พรรคการเมืองชื่อพรรคมหาชนให้กับคณะบุคคลซึ่งแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคราษฎร ในรายการชื่อจากเดิมชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน

๒) ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นยันการรับจดทะเบียนและจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อ “พรรคมหาชน” ตามที่ผู้ร้องได้ยื่นคำขอจัดตั้งไว้ ให้ปรากฏในทะเบียนพรรคการเมืองและประกาศ การจัดตั้ง “พรรคมหาชน” ในราชกิจจานุเบกษา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๘ โดยให้ผลเป็นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองตั้งแต่วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๗

๓) นอกจากขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นแห่งคดีดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ร้องยังมีประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ดังนี้

๓.๑) มีคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองจัดตั้งคณะกรรมการสอบสวนว่าการประชุมใหญ่ของพรรคราษฎรเพื่อเปลี่ยนชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชนและกระบวนการขอเปลี่ยนชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชนมีข้อเท็จจริงประการใด ถูกต้องตามข้อบังคับของพรรคราษฎรหรือไม่ คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องมีเจตนาปิดกั้นกีดกันแกัดึงคณะผู้จัดตั้งพรรคมหาชนผู้มีเจตนาสุจริตทางการเมืองเพื่อส่วนรวมหรือไม่ เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อความยุติธรรม

๓.๒) มีคำสั่งอนุญาตให้นายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร ผู้ร้อง ในฐานะผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคมหาชน พร้อมคณะที่ปรึกษากฎหมาย เข้าร่วมชี้แจงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายต่อศาลรัฐธรรมนูญด้วย

กระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๑. ศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๗ ของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคมหาชน และพิจารณาเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๗ แล้วมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากให้รับไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป พร้อมมีคำสั่งให้แจ้งผู้ขอจัดตั้งพรรคมหาชน (ผู้ร้อง) และส่งสำเนาคำร้องให้นายทะเบียนพรรคการเมือง (ผู้ถูกร้อง) ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับหนังสือ

๒. ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๔๗ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้รับเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๔๗ และพิจารณาเมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๔๗ แล้วมีคำสั่งให้รับรวมไว้ในสำนวนและส่งสำเนาให้ผู้ร้องทราบ

๓. ผู้ร้องยื่นคำแถลงลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ พร้อมเอกสารประกอบ มาเพื่อขอปิดคดีซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ แล้วมีคำสั่งให้รับรวมไว้ในสำนวน

๔. ผู้ร้องยื่นคำแถลงเพิ่มเติมลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๗ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๔๗ แล้วมีคำสั่งให้รับรวมไว้ในสำนวน

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๑๕

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๕ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น เท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๔๗ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การจัดองค์กรภายใน การดำเนินกิจการ และข้อบังคับของพรรคการเมือง ต้องสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

ซึ่งเห็นว่ามติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติหรือข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มติหรือข้อบังคับนั้นเป็นอันยกเลิกไป”

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๔ “ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“พรรคการเมือง” หมายความว่า พรรคการเมืองที่คณะบุคคลรวมกันจัดตั้งโดยได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

.....ฯลฯ.....”

มาตรา ๖ “ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๘ “ผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์และไม่มีลักษณะที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญมีจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปสามารถรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนและเพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์นั้น ตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

มาตรา ๙ “ในการจัดตั้งพรรคการเมือง ให้ผู้จัดตั้งพรรคการเมืองจัดให้มีการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายพรรคการเมือง กำหนดข้อบังคับพรรคการเมือง และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง

การประชุมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง”

มาตรา ๑๐ “พรรคการเมืองต้องมีนโยบายและข้อบังคับพรรคการเมืองซึ่งต้องไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในเรื่องเชื้อชาติหรือศาสนาระหว่างชนในชาติ ไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ และไม่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ”

มาตรา ๑๑ “ข้อบังคับพรรคการเมืองอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อพรรคการเมือง

(๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง

(๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง

(๔) การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด และการออกจากตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง

(๕) แผนและกำหนดเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง อำนาจหน้าที่ของสาขาพรรคการเมือง การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุด และการออกจากตำแหน่งของกรรมการสาขาพรรคการเมือง และอำนาจหน้าที่ของกรรมการสาขาพรรคการเมือง

(๖) การประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองและการประชุมของสาขาพรรคการเมือง

(๗) สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

(๘) ความรับผิดชอบของพรรคการเมืองต่อสมาชิก

(๙) การรับเข้าเป็นสมาชิกและการให้ออกจากการเป็นสมาชิก

(๑๐) วินัยและจรรยาบรรณของสมาชิก

(๑๑) หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกสมาชิกเพื่อส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

(๑๒) การบริหารการเงินและทรัพย์สิน และการจัดทำบัญชีของพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง

(๑๓) การให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

(๑๔) การเลิกพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง”

มาตรา ๑๓ “ให้ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง ต่อนายทะเบียนพร้อมกันนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง บัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน ของพรรคการเมือง และสำเนารายงานการประชุมของผู้จัดตั้งพรรคการเมือง

คำขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้เป็นไปตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อพรรคการเมือง
- (๒) ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง
- (๓) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง
- (๔) ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของผู้จัดตั้งพรรคการเมือง
- (๕) ชื่อ อาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง”

มาตรา ๑๔ “เมื่อได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้นายทะเบียนพิจารณาตรวจสอบในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้จัดตั้งพรรคการเมืองเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ และมีจำนวนไม่น้อยกว่าสิบห้าคน

(๒) นโยบายและข้อบังคับพรรคการเมืองมีลักษณะไม่ขัดต่อมาตรา ๑๐

(๓) เอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองมีรายการครบถ้วนตามมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๓

(๔) คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒ และ

(๕) ชื่อพรรคการเมืองและภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่ซ้ำหรือพ้องหรือมีลักษณะ คล้ายคลึงกับชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองอื่น ที่ได้ยื่นคำขอไว้ตามมาตรา ๑๓ หรือของพรรคการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนจัดตั้ง พรรคการเมืองไว้ก่อนแล้ว

ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วน ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน การจัดตั้งพรรคการเมือง และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่ วันที่ได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง

ในกรณีที่มิให้นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าคุณสมบัติหรือจำนวนของผู้จัดตั้งพรรคการเมือง หรือนโยบายและข้อบังคับพรรคการเมือง หรือคุณสมบัติของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือ

ชื่อพรรคการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองไม่เป็นไปตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๔) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง”

มาตรา ๑๕ “ในกรณีที่นายทะเบียนตรวจสอบแล้วเห็นว่าเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมือง ตามมาตรา ๑๔ (๓) มีรายการไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๑ หรือมาตรา ๑๓ หรือมีข้อความไม่ชัดเจน หรือบกพร่อง ให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ ได้รับหนังสือแจ้งจากนายทะเบียน

เมื่อผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองได้แก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้ถูกต้องและ ครบถ้วนภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองและ แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเอกสารดังกล่าว

ถ้าผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ดำเนินการแก้ไขเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมือง ตามวรรคหนึ่ง หรือดำเนินการแก้ไขแล้วแต่ยังไม่ถูกต้อง ให้นายทะเบียนสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้ง พรรคการเมือง และให้นายทะเบียนแจ้งเป็นหนังสือพร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบ ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่สั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง”

มาตรา ๑๖ “ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่าชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง ตามที่ปรากฏในเอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองซ้ำหรือพ้อง หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับชื่อ พรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองของผู้จัดตั้งพรรคการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ ในวันเดียวกันให้นายทะเบียนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้จัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทำความเข้าใจความตกลงกันว่า ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองคนใดจะเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้น เมื่อได้ตกลงกันเป็นประการใดแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองตามที่ได้มีการตกลงกัน การตกลงกันดังกล่าวให้กระทำให้เสร็จสิ้นภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ ได้รับหนังสือแจ้งจากนายทะเบียน

(๒) ในกรณีที่ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องยื่นยื่นไม่ยอมตกลงกันหรือเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวใน (๑) แล้วยังตกลงกันไม่ได้ ให้นายทะเบียนพิจารณาบังคับแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองจากผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองที่เห็นว่ามิตินิติที่จะใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นดีกว่า โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(ก) ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดมีจำนวนผู้จัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดในนามของพรรคการเมืองตามหลักฐานใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นมากกว่า ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองคณะนั้นย่อมมีสิทธิดีกว่า

(ข) ในกรณีที่จำนวนผู้จัดตั้งพรรคการเมืองตาม (ก) มีจำนวนเท่ากัน ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองคณะใดมีจำนวนผู้จัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งเคยสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดในนามของพรรคการเมืองตามหลักฐานใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นมากกว่า ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองคณะนั้นย่อมมีสิทธิดีกว่า

(ค) ในกรณีที่จำนวนผู้จัดตั้งพรรคการเมืองตาม (ข) มีจำนวนเท่ากัน ให้นายทะเบียนดำเนินการจับสลากโดยเปิดเผยเพื่อให้ได้ผู้มีสิทธิใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้น

(๓) ในกรณีที่ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นเป็นชื่อหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองที่ไม่เคยมีการใช้มาก่อนและตกลงกันไม่ได้ ให้นายทะเบียนดำเนินการจับสลากโดยเปิดเผยเพื่อให้ได้ผู้มีสิทธิใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้น

ให้นายทะเบียนแจ้งการรับจดทะเบียนแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองตาม (๒) และ (๓) เป็นหนังสือไปยังผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่รับจดทะเบียนแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมือง”

มาตรา ๑๗ “ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่รับจดทะเบียนแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองของนายทะเบียนตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้วินิจฉัยชี้ขาดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียน

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดเป็นประการใดแล้ว ให้นายทะเบียนปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น”

มาตรา ๑๘ “ให้นายทะเบียนจัดแจ้งการจัดตั้งพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมืองและให้ประกาศการจัดตั้งพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา โดยระบุชื่อพรรคการเมือง ภาพเครื่องหมายพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง ชื่อหัวหน้าพรรคการเมือง รองหัวหน้าพรรคการเมือง เลขานุการพรรคการเมือง รองเลขานุการพรรคการเมือง เภรณูญิกพรรคการเมือง โฆษกพรรคการเมือง และกรรมการบริหารอื่นของพรรคการเมือง”

มาตรา ๓๓ “เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง หรือรายการตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๕) ที่จัดแจ้งไว้กับนายทะเบียน หรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบตามมาตรา ๓๐ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียน และให้นำมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาดังกล่าวให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด การแก้ไขรายการที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๘ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

คำวินิจฉัย

๑. เนื่องจากคำร้องที่จะนำขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยนั้น ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ให้สิทธิกับผู้ร้องและให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญไว้ หากไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายกำหนดไว้กรณีดังกล่าวย่อมอยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลอื่นหรือองค์กรอื่นแล้วแต่กรณี ดังนั้นคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัย จึงต้องมีองค์ประกอบหลักครบถ้วนถูกต้องทั้งสององค์ประกอบ กล่าวคือ คำร้องต้องอยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและผู้ร้องต้องเป็นบุคคล คณะบุคคลหรือองค์กร หรือหน่วยราชการแล้วแต่กรณีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้สิทธิยื่นคำร้องได้

คำร้องตามกรณีนี้ ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัย โดยใช้สิทธิตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงนำคำร้องขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยได้ตามประเด็นที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ คือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่รับจัดแจ้งพรรคการเมืองของผู้ร้องถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายหรือไม่เท่านั้น

แต่ปรากฏว่าคำขอในคำร้องของผู้ร้อง ประกอบคำแถลงปิดคดีของผู้ร้องได้ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยและมีคำสั่งหลายข้อ ซึ่งแยกเป็นคำร้องและคำขอที่เป็นข้อสรุปได้ ๒ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การที่นายทะเบียนพรรคการเมืองมิได้ใช้กระบวนการตรวจสอบหนังสือแจ้งการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน ตามมาตรา ๑๔ (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ฯ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติในฐานะบทบังคับโดยอนุโลมของมาตรา ๓๓ วรรคสองนั้น เป็นการละเว้นการปฏิบัติโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อเลือกปฏิบัติเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ปัจเจกชนเฉพาะกลุ่ม เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ และการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองมีคำสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคมหาชนซึ่งผู้ร้องได้ยื่นคำร้องไว้ โดยให้เหตุผลว่า “ชื่อพรรคการเมืองซ้ำกับชื่อพรรคมหาชนที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนพรรคการเมืองที่เปลี่ยนชื่อมาจากพรรคราษฎร ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลง เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ตามมาตรา ๑๕ (๕)” นั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงต้องแจ้งคำสั่งไม่รับจดทะเบียนเป็นหนังสือให้แก่ผู้ร้องทราบ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนได้รับคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ วรรคท้าย แต่กลับปรากฏว่านายทะเบียนพรรคการเมืองได้แจ้งแก่ผู้ร้อง เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๗ เป็นการพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ร้องยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว การปฏิบัติของนายทะเบียนพรรคการเมืองจึงขัดต่อมาตรา ๑๔ วรรคท้าย เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

ประเด็นที่ ๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดให้นายทะเบียนเพิกถอนการรับจดทะเบียนการเปลี่ยนชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน และให้มีคำสั่งรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคมหาชนตามคำขอจดทะเบียนของผู้ร้องแทน อันเป็นสิทธิของผู้ร้องในการยื่นคำร้องและคำขอตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

ตามประเด็นที่ ๑ เป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดการกระทำหรือละเว้นการกระทำของนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่ เป็นคำร้องที่รัฐธรรมนูญมิได้ให้สิทธิผู้ร้องกระทำได้ กรณีจึงมีประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัยให้ได้เฉพาะประเด็นที่สองเท่านั้น

๒. การพิจารณาวินิจฉัยตามประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๑๕ ซึ่งตรงกับประเด็นที่ ๒ ตามคำขอของผู้ร้องดังกล่าวข้างต้น

เมื่อได้พิจารณาข้อเท็จจริงและเอกสารประกอบในสำนวนคดีแล้ว เห็นว่า ปัญหาเกิดขึ้นเนื่องจาก นายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคมหาชน (ผู้ร้อง) ได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคมหาชนต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ ในวันเดียวกันกับวันที่พรรคราษฎรยื่นขอเปลี่ยนแปลงข้อบังคับเพื่อเปลี่ยนชื่อพรรคเป็นพรรคมหาชน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ แล้วมีคำสั่งตอบรับการเปลี่ยนชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน ส่วนการขอจัดตั้งพรรคมหาชนโดยผู้ร้องนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕ แจ้งให้ผู้ร้องจัดส่งและแก้ไขหลักฐานประกอบการยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมือง ๑๐ รายการ โดยแจ้งไปด้วยว่า นายทะเบียนได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคราษฎรในรายการชื่อพรรคจากพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชนแล้ว แต่ผู้ร้องไม่ได้แก้ไขชื่อพรรคการเมืองที่ขอจัดตั้งจากพรรคมหาชนให้เป็นชื่ออื่น ทำให้ซ้ำกับชื่อพรรคมหาชนที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนพรรคการเมือง นายทะเบียนจึงสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคมหาชนตามคำร้องของผู้ร้อง ตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ของกฎหมายฉบับเดียวกัน ซึ่งผู้ร้องไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าว จึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๗ จึงกำหนดประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดได้ว่า การสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคมหาชนของนายทะเบียนพรรคการเมือง เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ หรือไม่

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องได้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองในนามพรรคมหาชนต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๓ ในวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๗ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ในวันเดียวกันนี้ คือ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๗ เวลา ๐๘.๓๐ น. มีนายปาน พึ่งสุจริต รองเลขาธิการของพรรคการเมืองซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วในชื่อ “พรรคราษฎร” ได้มายื่นหนังสือแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับ

ของพระราชกฤษฎีกาในรายการ “ชื่อพรรค” โดยเปลี่ยนแปลงชื่อเป็น “พรรคมหาชน” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ดำเนินการ ดังนี้

๑) ตรวจสอบเอกสารการแจ้งการเปลี่ยนแปลงของพรรคราษฎรดังกล่าว ปรากฏว่าครบถ้วน ถูกตามที่กฎหมายกำหนด จึงได้มอบให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่พรรคราษฎรมิถุมนำเสนออยู่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประชุมใหญ่ครั้งดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้เสนอนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่องการเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน และการขอจัดตั้งพรรคมหาชนของนายประพันธ์ศักดิ์ กมลเฟื้อง เนื่องจากยื่นขอใช้ชื่อพรรคซ้ำกัน เข้าพิจารณาในที่ประชุมคณะกรรมการด้านกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวได้มีการประชุมและพิจารณาเรื่องนี้เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และได้มีมติว่าการขอเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชน และเปลี่ยนแปลงภาพเครื่องหมายพรรคเป็นการเปลี่ยนแปลงในรายการที่กำหนดในข้อบังคับพรรค จึงเป็นการแจ้งการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการขอจัดตั้งพรรคมหาชนของนายประพันธ์ศักดิ์ กมลเฟื้อง ซึ่งเป็นการดำเนินการตามนัยของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘ ถึงมาตรา ๑๖ จึงพิจารณาว่าเมื่อพรรคราษฎรดำเนินการตามขั้นตอนของข้อบังคับพรรค เกี่ยวกับการจัดประชุมใหญ่ถูกต้อง ลักษณะของข้อบังคับพรรค นโยบายพรรค หรือการเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคไม่ขัดต่อมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๒ เอกสารครบถ้วนสมบูรณ์ ก็ควรพิจารณาตอบรับการเปลี่ยนแปลงได้

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่า การประชุมใหญ่ของพรรคราษฎร เป็นไปตามข้อบังคับพรรคราษฎร จึงเสนอนายทะเบียนพรรคการเมืองตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคราษฎรในรายการชื่อพรรคเป็นพรรคมหาชน ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๔๗ และได้แจ้งสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว พร้อมทั้งได้แจ้งให้นายประพันธ์ศักดิ์ กมลเฟื้อง ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคมหาชน จัดส่งเอกสารและแก้ไขเอกสารที่ยังไม่ครบถ้วนถูกต้องตามรายการที่กล่าวมาข้างต้น พร้อมทั้งแจ้งไปด้วยว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค

ในรายการชื่อพรรคจากพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชนตามนัยของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓ จึงปรากฏชื่อพรรคมหาชนเป็นพรรคการเมืองในทะเบียนพรรคการเมืองแล้ว

๒) ส่วนกรณีการแจ้งขอจัดตั้งพรรคมหาชนของนายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร เนื่องจากมีข้อบกพร่องหลายประการคือ จากการตรวจสอบเอกสารประกอบการขอจัดตั้งพรรคมหาชน ปรากฏว่า

(๑) ขาดรายงานการประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง

(๒) ขาดบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของพรรคการเมือง

(๓) ขาดแผนที่แสดงที่ตั้งของสำนักงานใหญ่พรรคการเมือง

(๔) นโยบายพรรคการเมืองไม่ชัดเจนตามที่กฎหมายกำหนด

(๕) ข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งต้องกำหนดในที่ประชุมจัดตั้งพรรคการเมืองตามนัยแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘ และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๑ มีรายการไม่ครบถ้วนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๑

(๖) บัญชีลงลายมือชื่อของผู้เข้าร่วมประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๑) ไม่มีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมตั้งพรรคการเมือง จำนวน ๓๐ คน

(๗) ไม่มีบันทึกประวัติผู้จัดตั้งพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๒) จำนวน ๔ คน

(๘) บัญชีรายชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๓) ไม่มีรายชื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง จำนวน ๑๑ คน

(๙) บันทึกประวัติผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง (แบบ พ.ก. ๔) ไม่มีรายชื่อกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑ คน และบันทึกตำแหน่งกรรมการไม่ถูกต้อง จำนวน ๓ คน

จึงเสนอนายทะเบียนแจ้งให้นายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร ดำเนินการแก้ไขภายใน ๗ วัน ตามนัยของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ และหากนายทะเบียนตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคราษฎรในรายการชื่อพรรคราษฎรเป็นพรรคมหาชนก็ให้แจ้งไปยังนายประพันธ์ศักดิ์ ฯ และคณะทราบ เพื่อพิจารณาเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นด้วยซึ่งต่อมา นายทะเบียนพรรคการเมืองได้แจ้งนายประพันธ์ศักดิ์ ฯ ให้ทราบแล้วว่ นายทะเบียนพรรคการเมือง

ได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรคราชฎที่ขอเปลี่ยนชื่อเป็นพรคมหาชน โดยให้นายประพันธ์ศักดิ์ ๗
แก้ไขเอกสารประกอบการขอจัดตั้งพรครการเมืองให้ถูกต้องครบถ้วน ต่อมานายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร
ได้แก้ไขเอกสารและจัดส่งให้นายทะเบียนพรครการเมือง เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗

นายทะเบียนพรครการเมืองได้ตรวจสอบคำขอและเอกสารหลักฐานประกอบการคำขอให้แก้ไข
เพิ่มเติมแล้วปรากฏว่า ไม่ได้แก้ไขชื่อพรครการเมืองจากพรคมหาชนเป็นชื่อพรครการเมืองอื่น ทำให้
ชื่อพรครการเมืองซ้ำกับชื่อพรคมหาชนที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนพรครการเมืองที่เปลี่ยนชื่อมาจาก
พรครราชฎซึ่งนายทะเบียนพรครการเมืองตอบรับการเปลี่ยนแปลงเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗
และโดยที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรครการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๔
วรรคหนึ่ง (๕) กำหนดว่า ชื่อพรครการเมืองและภาพเครื่องหมายพรครการเมืองไม่ซ้ำ หรือพ้อง
หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับชื่อพรครการเมือง หรือภาพเครื่องหมายพรครการเมืองของผู้จัดตั้ง
พรครการเมืองอื่นที่ได้ยื่นคำขอไว้ตามมาตรา ๑๓ หรือของพรครการเมืองอื่นที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียน
การจัดตั้งพรครการเมืองไว้ก่อนแล้ว นายทะเบียนพรครการเมืองจึงสั่งไม่รับจดทะเบียนการจัดตั้งพรคมหาชน
ตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ของกฎหมายฉบับเดียวกัน

พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรครการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑
มาตรา ๑๑ (๑) บัญญัติให้ “ชื่อพรครการเมือง” เป็นรายการในข้อบังคับพรครการเมือง และมาตรา ๓๓
วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า “เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง...ข้อบังคับพรครการเมือง... ให้หัวหน้าพรครการเมือง
แจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง
เพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว” และวรรคสองบัญญัติว่า “การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่ง
จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียน และให้นำมาตรา ๑๔ และ
มาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม” การที่พรครราชฎแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรครในรายชื่อพรคร
โดยเปลี่ยนจากพรครราชฎเป็นพรคมหาชน และนายทะเบียนได้ดำเนินการตรวจสอบแล้วว่า เอกสาร
แจ้งเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรครของพรครราชฎครบถ้วนถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด และการประชุมใหญ่
ของพรครราชฎเพื่อการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรครเป็นไปตามข้อบังคับพรครราชฎ กล่าวคือ
มีองค์ประชุมครบถ้วน การเชิญประชุมและการเรียกประชุมถูกต้อง ก่อนที่จะมีคำสั่งตอบรับการเปลี่ยนแปลง
ดังกล่าว แม้ว่าผู้ร้องจะยื่นคำขอจัดตั้งพรคมหาชนในวันเดียวกันกับพรครราชฎที่แจ้งขอเปลี่ยนแปลง
ข้อบังคับพรครโดยเปลี่ยนชื่อพรครราชฎเป็นพรคมหาชน ซึ่งเป็นชื่อที่ซ้ำกันก็ตาม แต่เนื่องจาก

ไม่ใช่กรณีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๖ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้นายทะเบียนพรรคการเมืองดำเนินการในกรณีที่มีผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองซึ่งมีชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองซ้ำหรือพ้องหรือมีลักษณะคล้ายคลึงกันและยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองในวันเดียวกัน โดยนายทะเบียนจะต้องแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทำความเข้าใจว่าผู้จัดตั้งพรรคการเมืองคนใดจะเป็นผู้มีสิทธิใช้ชื่อพรรคการเมืองหรือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองนั้นแต่อย่างใด กรณีจึงเป็นการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๓

สำหรับคำสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคมหาชนซึ่งผู้ร้องได้ยื่นขอจัดตั้งไว้ นั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ดำเนินการตรวจสอบเอกสารการขอจัดตั้งพรรคมหาชนของผู้ร้อง ซึ่งเป็นการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง เมื่อตรวจพบว่า เอกสารการขอจัดตั้งพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๓) มีข้อบกพร่องไม่ถูกต้องและครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้หลายรายการได้แจ้งให้ผู้ขอจัดตั้งพรรคการเมืองแก้ไขเอกสารในคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองให้ครบถ้วนถูกต้องภายใน ๗ วัน ซึ่งเป็นการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง เมื่อผู้ร้องได้แก้ไขแล้ว นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบคำขอและเอกสารหลักฐานประกอบคำขอที่ให้แก้ไขเพิ่มเติมแล้วปรากฏว่า ไม่ได้แก้ไขชื่อพรรคการเมืองจากพรรคมหาชนเป็นชื่อพรรคการเมืองอื่น ทำให้ชื่อพรรคการเมืองซ้ำกับชื่อพรรคมหาชนที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนพรรคการเมืองที่เปลี่ยนชื่อมาจากพรรคราษฎร จึงสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคมหาชน ซึ่งเป็นการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๕)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า คำสั่งไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคมหาชนของนายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ แล้ว ให้ยกคำร้อง

พลตำรวจเอก สุวรรณ สุวรรณเวช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ